

Autorzy:
Grzegorz Kierejsza
Cezary Tulin

TEST PRZED MATURĄ 2007

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków), linijki.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **50 punktów**

Arkusz przygotowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON na wzór oryginalnego arkusza maturalnego

CZĘŚĆ I

TEST SPRAWDZAJĄCY WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI USTALONE W STANDARDACH WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH Z HISTORII (20 punktów)

Zadanie 1. (1 pkt)

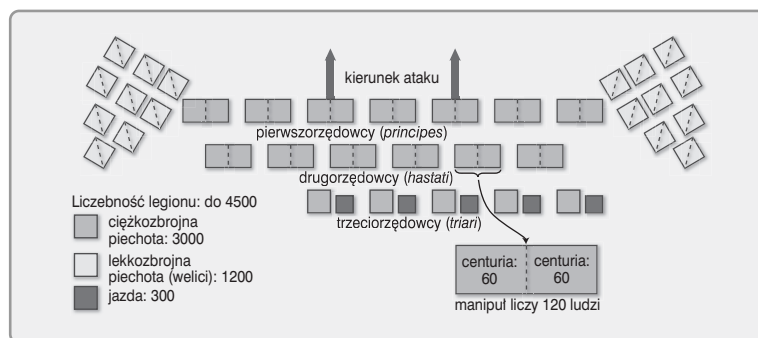
Przyporządkuj wymienione poniżej nazwy krajów imionom bóstw, których kult rozpowszechniony był w tych krajach. Wpisz odpowiedzi do tabeli.

Egipt, Indie, Grecja, Mezopotamia

A. Marduk, Isztar	
B. Wisznu, Rama	
C. Anubis, Ozyrys	
D. Ares, Hera	

Zadanie 2. (1 pkt)

Zapoznaj się z rysunkiem, a następnie napisz, w którym ze starożytnych państw stosowano zaprezentowaną na nim formację bojową.

Zadanie 3. (1 pkt)

Poniżej wymieniono imiona greckich i rzymskich myślicieli. Wpisz je do odpowiednich rubryk tabeli. Ciceron, Epikur, Platon, Tales, Plotyn, Seneka

Myśliciele greccy	Myśliciele rzymscy
A.	B.

```

graph TD
    Ludolf["Ludolf  
(†866)  
książę saski"] --> HenrykI["Henryk I  
(†936)  
książę saski, król Niemiec"]
    HenrykI --> OttonI["Otton I Wielki  
(†973)  
król Niemiec, cesarz"]
    HenrykI --> Henryk["Henryk  
(†955)  
książę Bawarii"]
    OttonI --> Ludgarda["Ludgarda  
(†953)  
żona księcia Lotaryngii"]
    OttonI --> OttonII["Otton II  
(†983)  
król Niemiec, cesarz"]
    Ludgarda -.-> KonradII["Konrad II  
(†1039)  
król Niemiec, cesarz"]
    OttonII --> OttonIII["Otton III  
(†1002)  
król Niemiec, cesarz"]
    Henryk --> HenrykII["Henryk II Kłótnik  
(†995)  
książę Bawarii"]
    HenrykII --> HenrykIII["Henryk II  
(†1024)  
książę Bawarii, król Niemiec, cesarz"]
    KonradII --> HenrykIII
    HenrykIII --> HenrykIV["Henryk IV  
(†1106)  
król Niemiec, cesarz"]
    HenrykIV --> Konrad["Konrad  
(†1101)  
(anty) król Niemiec"]
    HenrykIV --> Agnieszka["Agnieszka  
(†1143)  
żona Fryderyka Hohenstaufa  
drugi mąż Leopold III Babenberg"]
    HenrykIV --> HenrykV["Henryk V  
(†1125)  
król Niemiec, cesarz"]
    Agnieszka --> BABENBERGOWIE
    BABENBERGOWIE --> LeopoldV["Leopold V  
(†1194)  
książę Austrii i Styrii"]
    BABENBERGOWIE --> HenrykIIJaromirgott["Henryk II Jaromirgott  
(†1177)  
książę Bawarii i Austrii"]
    Agnieszka --> HOHENSTAUFOWIE
    HOHENSTAUFOWIE --> KonradIII["Konrad III  
(†1152)  
król Niemiec"]
    HOHENSTAUFOWIE --> Fryderyk["Fryderyk  
(†1114)  
książę Szwabii"]
    Fryderyk --> FryderykIBarbarossa["Fryderyk I Barbarossa  
(†1190)  
książę Szwabii, król Niemiec, cesarz"]
  
```

.....

.....

Zadanie 5. (1 pkt)

W tabeli zamieszczono fragmenty biogramów wybitnych postaci średniowiecza. Rozpoznaj je i wpisz ich imiona we właściwe miejsca tabeli.

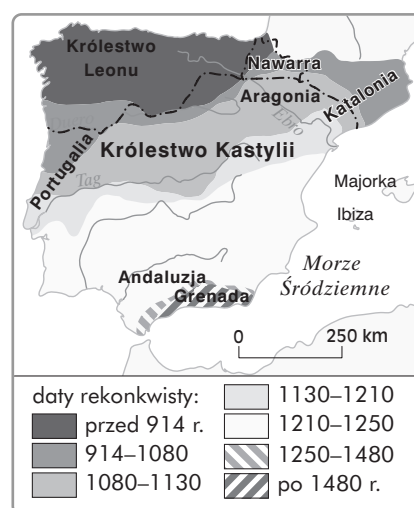
Fragment biogramu	Postać
A. Książę Normandii, który w 1066 r. wyprawił się zbrojnie do Anglii i po bitwie pod Hastings został jej władcą	
B. Biskup krakowski, który popadł z władcą Polski i został zabity w 1079 r.	
C. Władca Francji, organizator i przywódca ostatniej, VII wyprawy krzyżowej, która zakończyła się klęską w 1270 r. pod Tunisem. Zmarł w czasie wyprawy, a po śmierci został kanonizowany.	

Zadanie 6. (1 pkt)

Przeanalizuj treść zamieszczonej poniżej mapy i zaproponuj dla niej tytuł. Tytuł powinien zawierać określenie tematu i okresu chronologicznego.

.....

.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Przeanalizuj przedstawione niżej godła a następnie wykonaj polecenia.

a

b

c

d

A. Wpisz poniżej oznaczenia literowe odpowiadające dwóm godłom Polski z różnych okresów.

.....

B. Spośród polskich godła wpisz poniżej literowe oznaczenie tego, które jest chronologicznie wcześniejsze.

.....

Zadanie 8. (1 pkt)

Przeanalizuj zamieszczony niżej fragment polskiego tekstu źródłowego, a następnie napisz, w którym roku wydano cytowany dokument.

Ponieważ prawa ogólne i ustawy publiczne dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu, przeto na tym walnym sejmie radomskim, wraz z wszystkim królestwa naszego prałatami [biskupami], panami rad [senatorami] i posłami ziemskimi, za słuszne i sprawiedliwe uznaliśmy, jako też postanowiliśmy, iż odtąd na potomne czasy nic nowego [nihil novi] stanowionym być nie ma przez nas i przez naszych następców, co by było z ujmą i uciemżeniem Rzeczypospolitej oraz ze szkodą i krzywdą czyjąkolwiek, tudzież zmierzało ku zmianie prawa ogólnego i wolności publicznej.

Cyt. za: K. Baczkowski, Rady Kallimacha, Kraków 1989, s. 18.

Zadanie 9. (2 pkt)

Przeanalizuj zamieszczony niżej fragment tekstu źródłowego, a następnie wykonaj polecenia.

Uważamy następujące prawdy za oczywiste: że wszyscy ludzie stworzeni są równymi, że Stwórca obdarzył ich pewnymi nienaruszalnymi prawami, że w skład tych praw wchodzi życie, wolność i swoboda ubiegania się o szczęście, że celem zabezpieczenia tych praw wyłonione zostały spośród ludzi rządy, których sprawiedliwa władza wywodzi się ze zgody rządzonych [...]. Kiedy jednak długi szereg nadużyć i uzurpacji [...] zdradza zamiar wprowadzenia władzy absolutnej i despotycznej, to słusznym i ludzkim prawem i obowiązkiem jest odrzucenie takiego rządu [...].

Dlatego [...] ogłaszamy [...], że połączone Kolonie są i mają słuszenie prawo być wolnymi i niepodległymi państwami; [...] że jako wolne i niepodległe kraje mają one pełne prawo wypowiedania wojny, zawierania pokoju, wstępowania w sojusze, nawiązywania stosunków handlowych i czynienia wszystkiego do czego mają prawa państwa niezależne.

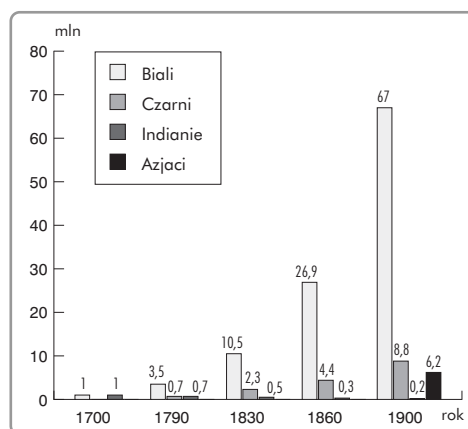
Cyt. za: Powszechna historia państwa i prawa. Wybór tekstów źródłowych, oprac. M. J. Ptak, M. Kinstler, Wrocław 1996, s. 331–333.

A. Podaj rok ogłoszenia cytowanego dokumentu.

B. Podaj Nazwę kraju, jaki powstał w efekcie ogłoszenia cytowanego dokumentu.

Zadanie 10. (1 pkt)

Zapoznaj się z wykresem statystycznym obrazującym zmiany w strukturze rasowej społeczeństwa USA, a następnie wpisz obok wykresu grupę rasową, której liczebność w całym prezentowanym okresie stale malała.

Zadanie 11. (2 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonymi niżej źródłami, a następnie wykonaj polecenia A i B.

Źródło 1.

Francuski ekonomista z XIX w. o korzyściach wynikających z posiadania kolonii

Kolonie zaofiarowują wolnym klasom i wyższym i wyższej warstwie klasy robotniczej metropolii rynek zbytu [...]. W koloni [...] pełnią oni funkcje publiczne: są sędziami, administratorami, prawnikami, profesorami; wykonują [...] obowiązki lekarskie, udają się tam, aby się urządzić z myślą o powrocie. [...] Dziesiątki tysięcy Anglików robią fortuny w Indiach, albo przynajmniej uzyskują tam dostatek [...].

Cyt. za: Sprawy międzynarodowe 1870–1914. oprac. A. Deruga, J. Derużyna, Warszawa 1960.

Źródło 2.

A. Wymień dwie korzyści płynące dla metropolii z posiadania kolonii.

.....

.....

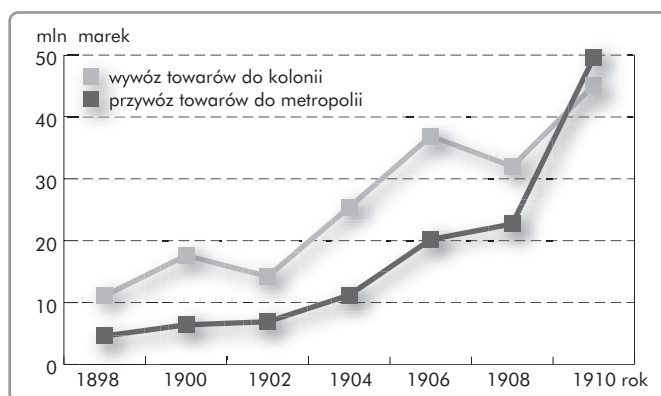
.....

.....

.....

.....

.....

Wartość wywozu surowców z kolonii i przywozu towarów do kolonii niemieckich (w milionach marek)

B. Wymień dwa państwa posiadające kolonie na początku XX w.

.....

.....

Zadanie 12. (1 pkt)

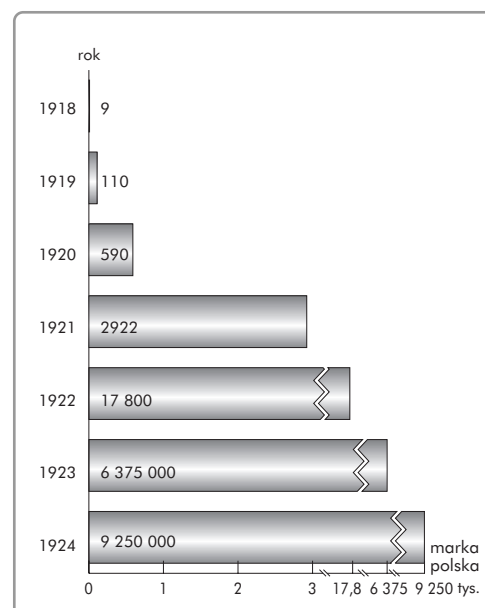
Podkreśl nazwisko osoby, która dowodziła tak zwaną Błękitną Armią w czasie I wojny światowej.

- a) Kazimierz Sosnkowski
- b) Józef Haller
- c) Józef Piłsudski
- d) Edward Rydz-Śmigły

Zadanie 13. (1 pkt)

Przeanalizuj diagram statystyczny ukazujący kurs dolara w pierwszych latach istnienia II Rzeczypospolitej, a następnie napisz jakie zjawisko ekonomiczne obrazują dane z wykresu.

.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Przeanalizuj ilustrację a następnie wykonaj polecenia A i B.

A. Podkreśl właściwe cezury chronologiczne, których dotyczy plakat.

- a) 1946–1951
- b) 1947–1952
- c) 1949–1954
- d) 1950–1955

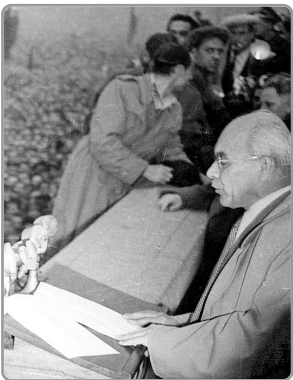
B. Podkreśl dwa cele planu sześcioletniego.

- a) Odbudowa Polski ze zniszczeń wojennych.
- b) Szybka industrializacja Polski
- c) Przyspieszenie likwidacji własności prywatnej w rolnictwie i rzemiośle
- d) Przejęcie przez państwo z rąk prywatnych przedsiębiorstw handlowych.

Zadanie 15. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które ze zdań w tabeli dotyczących fotografii jest prawdziwe, a które fałszywe. W odpowiednie rubryki tabeli wpisz P (prawda) lub F (fałsz).

A. Jedną z fotografii wykonano w czasie II wojny światowej	
B. Dwie z fotografii wykonano po 1980 r.	
C. Dwie z fotografii wykonano przed 1950 r.	

CZĘŚĆ II
ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ
ŹRÓDEŁ WIEDZY HISTORYCZNEJ
 (10 punktów)

Temat: Dzieje narodu żydowskiego na przestrzeni dziejów

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi (źródła A–H). Następnie odpowiedz na pytania zamieszczone w Arkuszu odpowiedzi (zadania 16–20)

Źródło A

Fragmenty przywileju dla Żydów wielkopolskich z 1264 r.

[...] my, Bolesław, z Bożej łaski książę Wielkopolski zawiadamiamy, [...], że naszym Żydom mieszkającym na całym obszarze naszego państwa tak postanowiliśmy [...] przedstawić ich ustawy i przywileje, które od nas otrzymali [...].

1. Najpierw postanawiamy, aby w sprawie o pieniądzu lub jakkolwiek ruchomość lub nieruchomości, albo w procesie kryminalnym, który dotyczy osoby lub majątku Żyda, jako świadka przeciw Żydowi nigdy nie dopuszczano chrześcijanina, lecz wraz z chrześcijaninem także Żyda. [...]

8. Dalej, jeśli Żydzi rzeczywiście pokłócą się między sobą lub rozpoczną walkę, sędzia naszego miasta nie może rościć sobie żadnego prawa do sądzenia ich, lecz tylko my będziemy sądzić albo nasz wojewoda lub jego sędzia [...].

9. Dalej, jeśli chrześcijanin w jakikolwiek sposób zrani Żyda, winowajca ma zapłacić karę nam i naszemu wojewodzie [...]; zranionemu zaś winien dać odszkodowanie za leczenie ran i za wydatki, jak tego żądają i wymagają prawa naszego kraju. [...]

12. Gdziekolwiek Żyd będzie przechodził przez nasze państwo, nikt nie będzie mu stawiał żadnych przeszkód ani dokuczał lub źle z nim się obchodził. Lecz jeśli będzie wioził jakieś towary lub jakieś rzeczy, powinny za to przypaść cła we wszystkich punktach celnych [...]

Cyt. za: P. Fijałkowski, *Dzieje Żydów w Polsce. Wybór tekstów źródłowych XI–XVIII wiek*, Warszawa 1993, s. 15–16.

Źródło B

Fragment Kroniki oliwskiej

W r. 1347 jesienią [...] nastały zarazy straszliwe [...]. Na nieszczęście z temi zarazami i epidemją połączyła się nienawiść żydów. Sporządziwszy haniebną truciznę, rozestali ją oni po całych Niemczech i Polsce przez wystąnców swych, skrytych żydów lub złych chrześcijan, których w tym celu przekupili pieniędzmi, ażeby zatruwali źródła i rzeki, z których chrześcijanie zwykli [brać wodę do] gotowania swych pokarmów. Zanim się o tem dowiedziano, wielu chrześcijan zginęło od tej trucizny. Z tego powodu wszyscy żydzi w całych Niemczech i prawie w całej Polsce zostali wygładzeni, jedni pozabijani mieczem, inni spaleni ogniem, inni wreszcie utopieni w wodzie. [Wraz z nimi zginęło] i wielu złych chrześcijan, którzy zostali schwytani na tej zbrodni i którzy wyznali jawnie, że skoro wzięli od żydów pieniądze, żydzi przez jakieś diabelskie słowa, szeptane im do uszu, tak ich oślepili i nienawiścią do chrześcijan zapalili, że gdyby byli mogli, jednym czynem całe chrześcijaństwo byliby chętnie zniszczyli.

Cyt. za: J. Dąbrowski, *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej*, z. 23, Kraków 1924, s. 6.

Źródło C

Fragment relacji J. Długosza o pogromie Żydów w Krakowie w 1407 r.

Kiedy Żydzi w Krakowie wzrosli w liczbę i wielkie, zdobywane wyłącznie niegodziwą lichwą, majątki tak dalece, że rośli w pychę i budzili zawiść, gdy bezkarnie dopuszczali się pewnych niegodziwości i zbrodni, a ludzie piastujący władzę ociągali się ze zdecydowanym położeniem temu kresu,

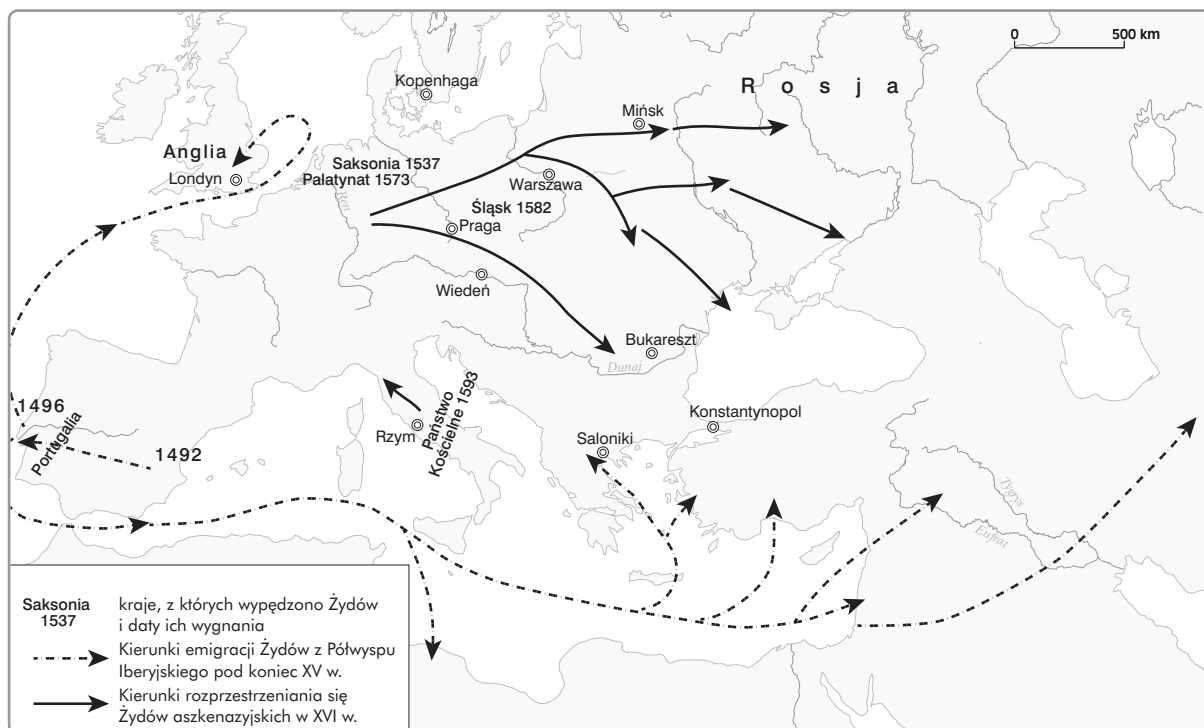
przyszła na nich pomsta Boża, która niekiedy bywa surowsza, a która swą surowością miała wynagrodzić zaniedbanie kary ze strony ludzi, kiedy to z błahego, jak to bywa, powodu wybuchł bunt ludu. Bowiem we wtorek po świętach Wielkiejnocy, która przypadała dwudziestego siódmego marca, gdy kanonik wiślicki mistrz Budek, po wygłoszeniu kazania do ludu w kościele św. Barbary, miał schodzić z ambony, powiedział, że kartka, którą położono na ambonie, zawiera prośbę i napomnienie, żeby ogłosił ludowi pewne nowe wydarzenia, straszny występki, ale on tę prośbę celowo pominął milczeniem, ponieważ podobne ostrzeżenie wywołało, jak wiadomo, w mieście Pradze wielkie rozruchy. Na nalegania tłumu, który zbyt pożądlawie chciał poznać ukrywaną wiadomość, i na jego prośby, by nie ociągał się powiedzieć, o co chodzi, wszedłszy z powrotem na ambonę, lekomyślniej, niż przystało magistrowi i kaznodziei, podaje do publicznej wiadomości niegodziwą prośbę. Ta prośba zaś zawierała wiadomość, że Żydzi mieszkający w Krakowie zabiwszy poprzedniej nocy chrześcijańskie dziecko, w jego krwi czynili bezbożne niegodziwości, a kapłana, który niósł do chorego Najświętszy Sakrament Eucharystii, obrzucili kamieniami. Usłyszawszy to cały lud, jakby na dany sygnał, podniósł bunt i zaczął się srogo i okrutnie mścić na Żydach. Spustoszył pewną ulicę żydowską zabiwszy wielu spośród Żydów. Wreszcie kasztelan wiślicki i starosta krakowski Klemens z Moskorzewa przybywszy z wielkorsządcą Mikołajem Litwosem i zbrojnymi stłumił bunt i położył kres grabieży. Kiedy zaś wydawało się, że wszystkie te rozruchy i zamieszki ucihły, a tłum ludu, który zbiegł się na grabież lub na widowisko, odpędzony wrócił do domów i ulice żydowskie obstawiono strażami, gdy zabrzmiał dzwon z ratusza, by rajcy i urzędnicy miejscy zgromadzili się dla ukarania sprawców buntu i grabieży, jeszcze wtedy dał się słyszeć głos jednego spośród ludu, że rajcy i władze miejskie dźwiękiem dzwonu nakazują grabież i rzeź Żydów. Na ten głos z największą, powszechną jednogłośnieścią zbiegł się lud z całego miasta i zaczęło się od nowa grabienie, tupienie i mordowanie Żydów, któremu nikt nie miał odwagi stawić oporu, a nierozważnego szaleństwa tłumu, którego, gdy raz posunął się do zabijania i grabienia, nie można było w żaden sposób powstrzymać. Aby rozruchy łatwiej ustały, podpalano domy żydowskie [...]. Wielu wreszcie z tych, którzy ocaleli, dobrowolnie się ochrzciło. Nadto wszystkie dzieci żydowskie, których chrześcijanie oszczędzili albo uratowali spośród płomieni, staraniem chrześcijan odrodziły się w świętym źródle chrztu. Ogromne bogactwa w postaci kosztowności i ruchomości, znalezione w domach żydowskich uległy rozgrabieniu. Wzbogaciło się nimi wielu chrześcijan, powiększył się znacznie ich stan posiadania.

Cyt. za: P. Fijałkowski, Dzieje Żydów w Polsce. Wybór tekstów źródłowych XI–XVIII wiek, Warszawa 1993, s. 78–79.

Źródło D

Źródło E

Źródło F

Fragment traktatu Chizuk emuna Izaaka z Trok z końca XVI w.

Jakoż na własne słyszeliśmy uszy, jak opowiadano i własnymi widzieliśmy oczami w dziełach autorów chrześcijańskich, iż w Anglii dopuszczano się w tych czasach wielkich okrucieństw; karzą srogą śmiercią wszystkich księży wiary papieskiej, wszystkich wyznawców i zwolenników tejże religii, a nawzajem tak samo postępują w Hiszpanii i we Francji, gdzie wyznawców nauki Marcina Lutra, tak okrutną śmiercią mordują, że każdemu, który o tym słyszy, włosy na głowie powstają. Lecz zdaje się, że to wszystko jest karą za ich grzechy, w wspomnianych bowiem trzech państwach, przelewano wiele krwi Izraelitów, bez najmniejszej przyczyny i prześladowano niewinnych do tego stopnia, że ich wygnano z krajów, gdzie się urodzili i przemieszkiwali tak, że ani jeden Izraelita tam nie pozostał. Podobne postępowanie nigdy nie miało miejsca w tutejszym kraju (w Polsce), gdzie obecnie się znajdujemy. I owszem, tutaj pociągają do odpowiedzialności i surowo karzą tych, którzy im źle czynią lub szkodzą; tu nawet wspierają Żydów przychylnymi przywilejami, aby mogli mieszkać szczęśliwie i spokojnie. Królowie ziem tutejszych i ich dygnitarze (oby Bóg powiększył ich szczęście!) są miłośnikami wspaniałomyślności i prawości – toteż nie wyrządzają żadnego bezprawia lub krzywdy Żydom w ich krajach mieszkającym i dlatego też Bóg użyczył ziemi tej wielkiej potęgi i spokoju, tak dalece, że różniący się wiarą nie tchną ku sobie nienawiścią i nie wytepiają jedni drugich.

Cyt. za: P. Fijałkowski, *Dzieje Żydów w Polsce. Wybór tekstów źródłowych XI–XVIII wiek*, Warszawa 1993, s. 86–87.

Źródło G

Źródło H

ARKUSZ ODPOWIEDZI

Na podstawie źródła A

Zadanie 16. (2 pkt)

Podaj przydomek władcy wystawiającego cytowany dokument, a następnie określ status prawny Żydów w jego państwie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródeł B, C i D

Zadanie 17. (2 pkt)

Opisz los, jaki spotykał ludność żydowską w czasie średniowiecznych tumultów, i podaj trzy rzeczywiste powody takich reakcji wobec Żydów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródeł E i F

Zadanie 18. (2 pkt)

Posiłkując się wiedzą pozaźródłową, podaj przyczyny i kierunki migracji Żydów w XV–XVI w. oraz powody osadnictwa żydowskiego w Polsce.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródła G

Zadanie 19. (2 pkt)

Napisz, z którego dziesięciolecia XX w. pochodzi fotografia, a następnie uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do elementów widocznych na fotografii i wiedzy pozaźródłowej.

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródła H

Zadanie 20. (2 pkt)

Napisz, jaką nazwą określa się eksterminację ludności żydowskiej Europy w czasie II wojny światowej. Wymień dwa kraje, które straciły najwięcej obywateli pochodzenia żydowskiego w czasie tej wojny.

.....

.....

ZADANIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI (20 punktów)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Porównaj zasady religii żydowskiej z zasadami dowolnie wybranej innej religii świata antycznego.

Opisz polityczne losy państwa żydowskiego w starożytności i scharakteryzuj ich wpływ na późniejsze dzieje narodu żydowskiego.

Wybieram temat

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Wszystkie arkusze maturalne znajdziesz na stronie: arkuszematuralne.pl